

Praha, 11. jún 2015

Ako funguje finančná ústava na Slovensku

JOZEF TURČÁNY, výkonný podpredseda ZMOS

Obsah

- ❖ Koncept a ciele ústavného zákona
- ❖ Čo na to ZMOS?
- ❖ Pravidlá pre samosprávu
- ❖ Čo musíme urobiť, ak...
- ❖ Kde sa nachádzame dnes
- ❖ Ako sa naplnili riziká alebo aké sú prvé skúsenosti
- ❖ Pomohol alebo ublížil?

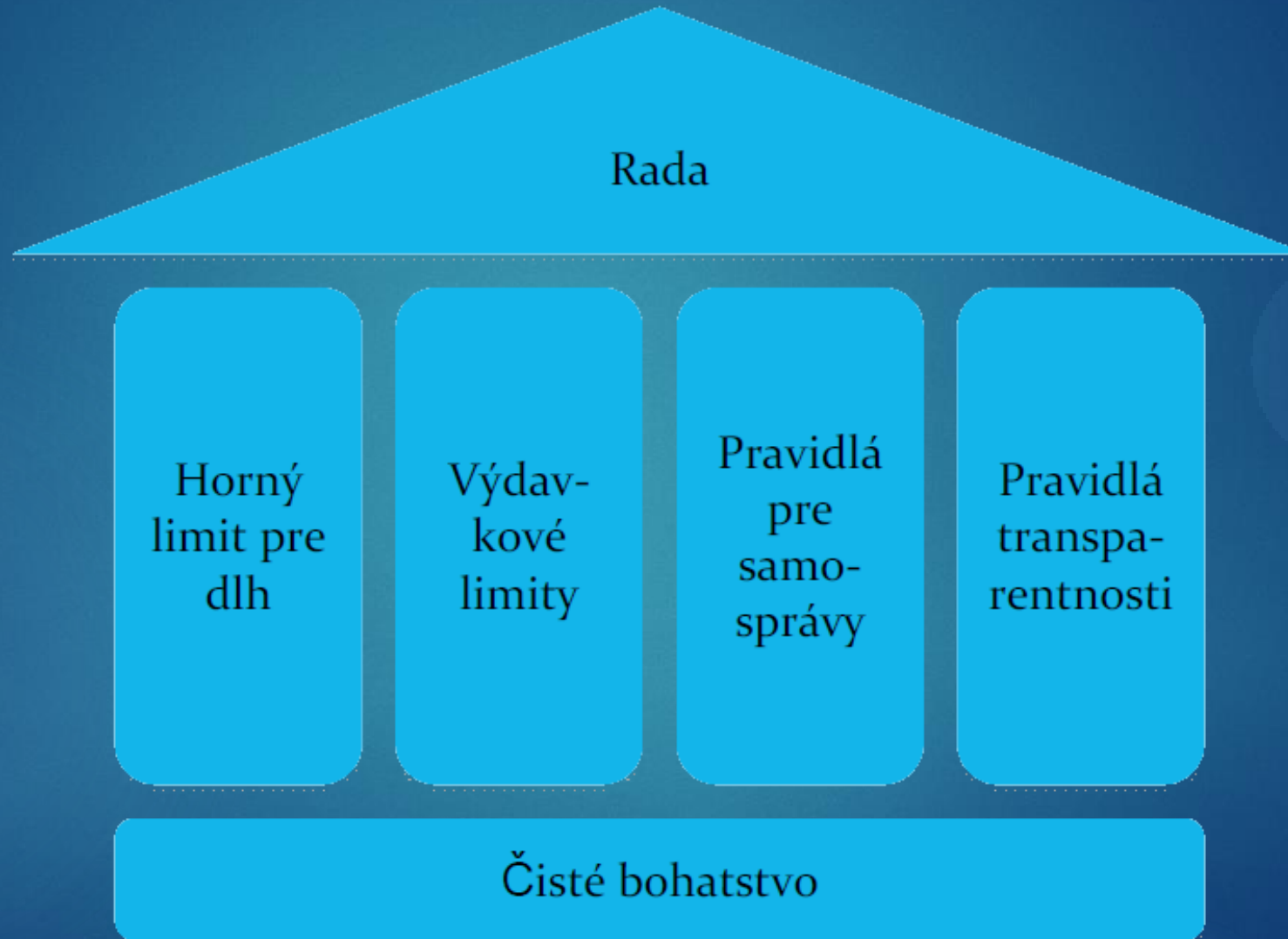

Koncept a ciele ústavného zákona

- ❖ zamedziť pomocou limitov, sankčných a korekčných mechanizmov nárast verejného dlhu nad kritickú úroveň, posilniť zodpovednosť za udržanie verejných financií do budúcnosti
- ❖ zaviesť nové fiškálne a rozpočtové pravidlá, zvýšiť požiadavky na transparentnosť procesov (zriadenie výborov pre daňové a makroekonomické prognózy) a ich monitorovanie a hodnotenie (Rada rozpočtovej zodpovednosti)
- ❖ postavený na koncepte čistého bohatstva, na posudzovaní a hodnotení aktív a pasív cez výšku dlhu celej verejnej správy - posudzovanie stavu k určitému obdobiu, nie tokov

Koncept a ciele ústavného zákona

Koncept a ciele ústavného zákona

- ❖ ustanovuje limit dlhu verejnej správy 50 % z HDP
- ❖ zavádza prechodné obdobie, v ktorom limit od roku 2018 do roku 2027 klesá každoročne o 1 % z úrovne 60 % z HDP, až sa ustáli na hodnote 50 % dlhu k HDP
- ❖ dovtedy je horný limit dlhu stanovený na úroveň 60 % z HDP
- ❖ sankčné pásma – dlhová brzda sa aktivuje už pri úrovni 50 % (potom pri úrovni 40 %)
- ❖ výdavkové limity v zákone o rozpočtových pravidlách a Pakte stability a rastu

Čo na to ZMOS ?

- ❖ diskutované oblasti z pohľadu miest a obcí:
  - ▶ majú byť vôbec predmetom ústavného zákona
  - ▶ ako ovplyvňujú výšku celkového dlhu verejnej správy a HDP
  - ▶ ako môžu zmeniť európske pravidlá napr. Program stability, EFSF
  - ▶ ústavný zákon bude trestať aj zodpovedných, čo s tým?
  - ▶ ako zabránime presúvaniu kompetencie a dlhov ostatných subjektov verejnej správy na mestá a obce – garancie
  - ▶ aké budú zmeny v rozpočtových pravidlách, ktoré stanovujú výdavkové limity, iné obmedzenia a sankcie
  - ▶ ako bude vplývať ústavný zákon na život v krajine, na plnenie si zákonných povinností
- ❖ mimoriadny Snem ZMOS rozhodol o tom, že mestá a obce po splnení ich podmienok akceptovali prijatie ústavného zákona

Pravidlá pre samosprávu

- ❖ dlh by nemal presiahnuť 60 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho roka, ak presiahne nasledujú ústavné sankcie vo výške 5 % z rozdielu nad horným limitom
- ❖ odklad 24 mesiacov pre nových starostov a primátorov
- ❖ štát finančne nezabezpečuje, ani nezodpovedá za jej platobnú schopnosť, spôsob riešenia platobnej neschopnosti stanovuje zákon
- ❖ nové kompetencie len so zodpovedajúcimi finančnými prostriedkami
- ❖ nestanovuje limit dlhu obcí na celkovom dlhu verejnej správy ani limity pre jednotlivé obce – dlh je posudzovaný v „jednom balíku“

Pravidlá pre samosprávu

- ❖ „zlaté pravidlo“ zostáva zachované – dlh len na investície
- ❖ zosúladiť rozpočty s rozpočtami verejnej správy, minimálna špecifikácia povinného časového rámca rozpočtu t-2 až t+3
- ❖ ak výška dlhu verejnej správy v prechodnom období do roku 2017 dosiahne 55% podielu na HDP a zároveň nedosiahne 57% podielu na HDP vzniká už aj obciam povinnosť schváliť rozpočet na nasledujúci rozpočtový rok s výdavkami maximálne vo výške výdavkov rozpočtu predchádzajúceho rozpočtového roka, okrem výdavkov na likvidáciu škôd spôsobených živelnými pohromami a výdavkov na financovanie spoločných programov SR a EÚ
- ❖ ak výška dlhu verejnej správy v prechodnom období do roku 2017 dosiahne 57% podielu na HDP a zároveň nedosiahne 60 % podielu na HDP vzniká aj obciam povinnosť schváliť rozpočet na nasledujúci rozpočtový rok ako vyrovnaný alebo prebytkový

Pravidlá pre samosprávu

- ❖ dôsledkom ústavného zákona je, že pravidlá sa zosúladujú, dotvárajú alebo aj priebežne prísňujú:
  - ▶ minimálna špecifikácia povinného časového rámca rozpočtu t-2 až t+3
  - ▶ nová metodika ESA 2010 - zaradenie nových subjektov medzi vykazované, zmeny v sektorovej klasifikácii subjektov, revízia HDP, zosúladenie deficitu a dlhu
  - ▶ prerokovávanie predpokladaného celkového vývoja príjmov, výdavkov, prebytku alebo schodku rozpočtov obcí
  - ▶ zmena klasifikácie skutočných bežných príjmov ako reakcia na ústavný zákon
  - ▶ zavedenie systému RIS-SAM
  - ▶ obmedzenie vykonávania rozpočtových zmien v priebehu roka do 31.8.
  - ▶ nová definícia sumy dlhu – rozšírenie o investičné dodávateľské úvery a ručiteľské záväzky

Čo musíme urobiť, ak...

- ▶ **vláda:**
- ▶ **verejný maastrichtský dlh viac ako 50 % HDP**
  - ▶ otvorený list ministra financií parlamentu + stratégia znižovania dlhu
- ▶ **verejný maastrichtský dlh viac ako 53 % HDP**
  - ▶ zmrazenie/zníženie platov ústavných činiteľov
  - ▶ vláda predloží návrh opatrení na zníženie dlhu do parlamentu
- ▶ **verejný maastrichtský dlh viac ako 55 % HDP**
  - ▶ viazanie 3% výdavkov v aktuálnom rozpočte (s výnimkami)
  - ▶ nemožnosť čerpať rezervy vlády a predsedu vlády
  - ▶ nemožnosť zvýšiť nominálne výdavky v rozpočte na ďalší rok
- ▶ **verejný maastrichtský dlh viac ako 57 % HDP**
  - ▶ nutnosť predložiť vyrovnaný rozpočet
- ▶ **verejný maastrichtský dlh viac ako 60 % HDP**
  - ▶ hlasovanie o dôvere vláde v parlamente

Čo musíme urobiť, ak...

❖ samosprávy:

❖ na základe ústavného zákona:

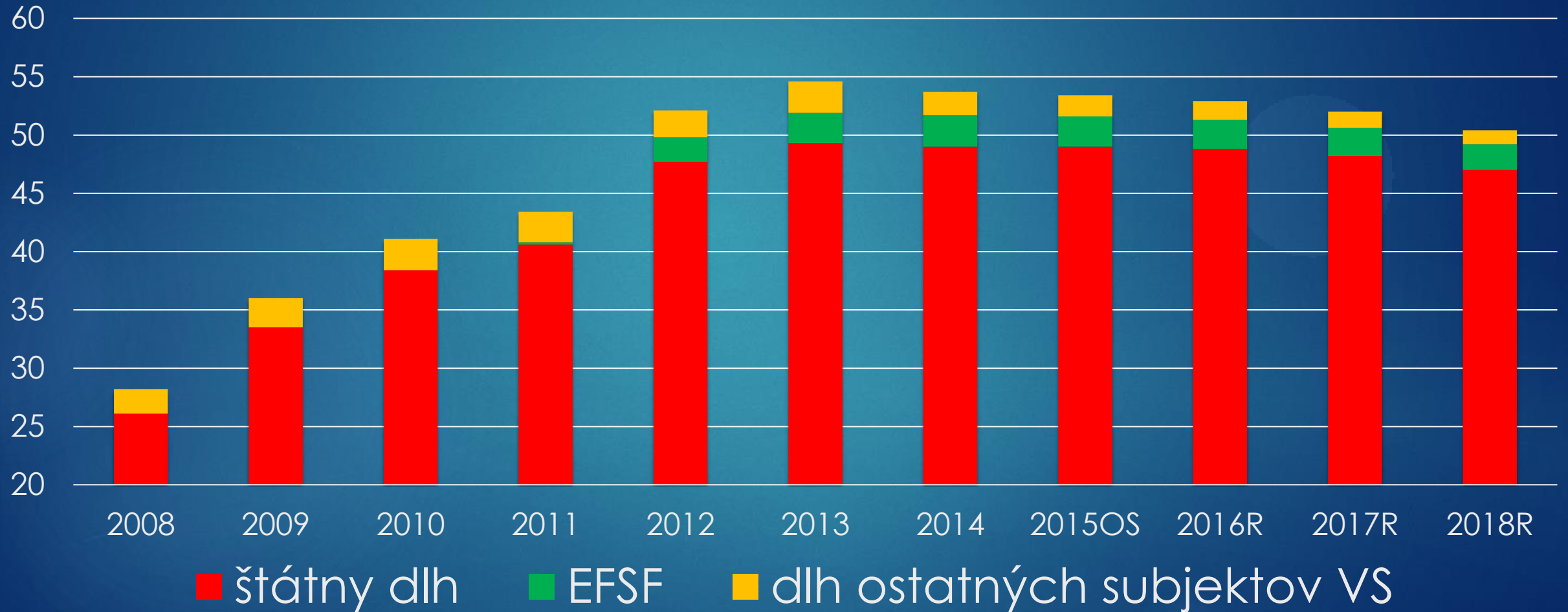
- ▶ verejný maastrichtský dlh viac ako 55 % HDP
  - ▶ nemožnosť zvýšiť nominálne výdavky v rozpočte na ďalší rok
- ▶ verejný maastrichtský dlh viac ako 57 % HDP
  - ▶ nutnosť predložiť vyrovnaný rozpočet

❖ **ostatné povinnosti:** v zákone o rozpočtových pravidlách

Kde sa nachádzame dnes

vývoj celkového dlhu verejnej správy SR v % k HDP

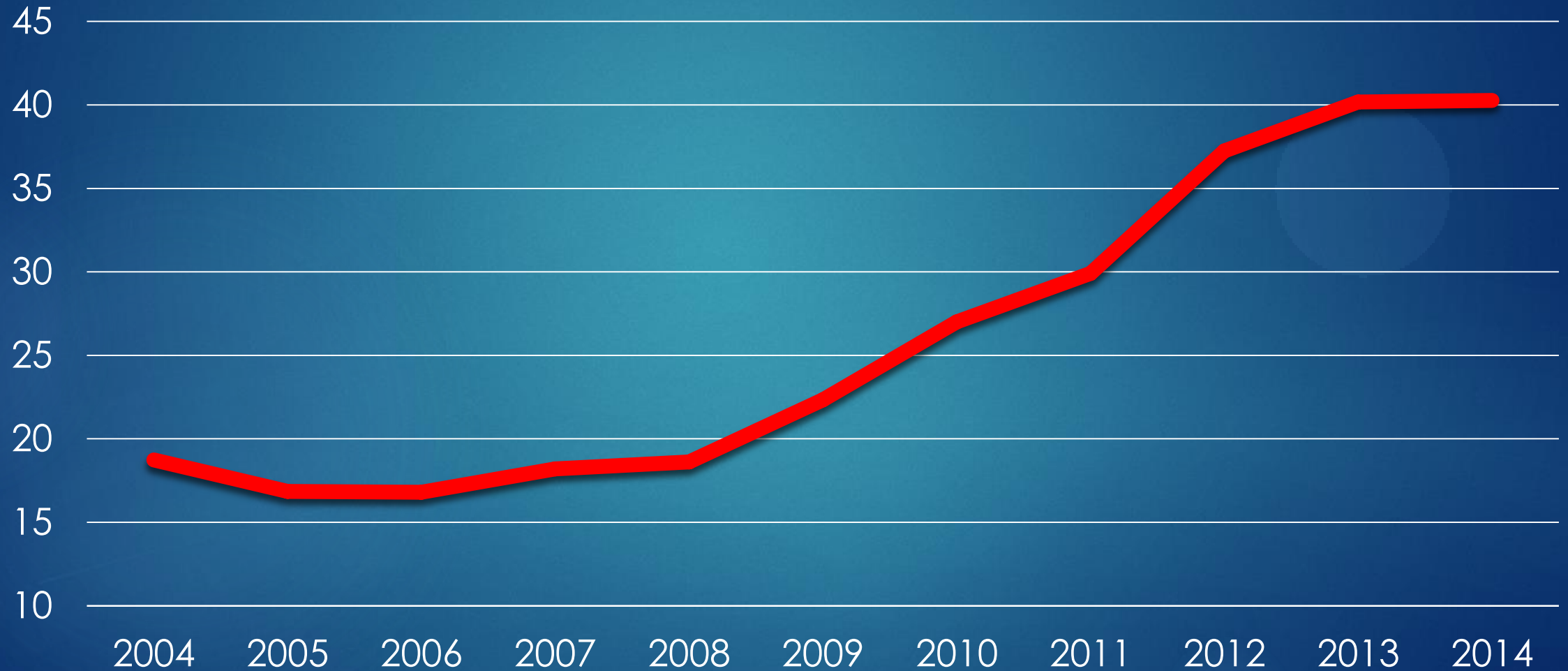
Kde sa nachádzame dnes

v metodike ESA v mld. €	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Verejný maastrichtský dlh	18,73	16,85	16,8	18,2	18,61	22,33	27	29,91	37,24	40,18	40,27
Dlh obcí	0,63	0,72	0,78	0,83	0,9	1,14	1,37	1,29	1,26	1,234	1,237
Podiel obcí v %	3,4	4,3	4,6	4,6	4,8	5,1	5,1	4,3	3,4	3,1	3,1
ŠFRB	0,19	0,22	0,32	0,39	0,49	0,54	0,61	0,67	0,65	0,65	0,66
Dlh bez úverov zo ŠFRB	0,44	0,5	0,46	0,44	0,41	0,6	0,76	0,62	0,61	0,584	0,577
Podiel obcí v % k celkovému dlhu bez ŠFRB	2,3	3,0	2,7	2,4	2,2	2,7	2,8	2,1	1,6	1,5	1,4

Kde sa nachádzame dnes

verejný maastrichtský dlh (v mld. €)

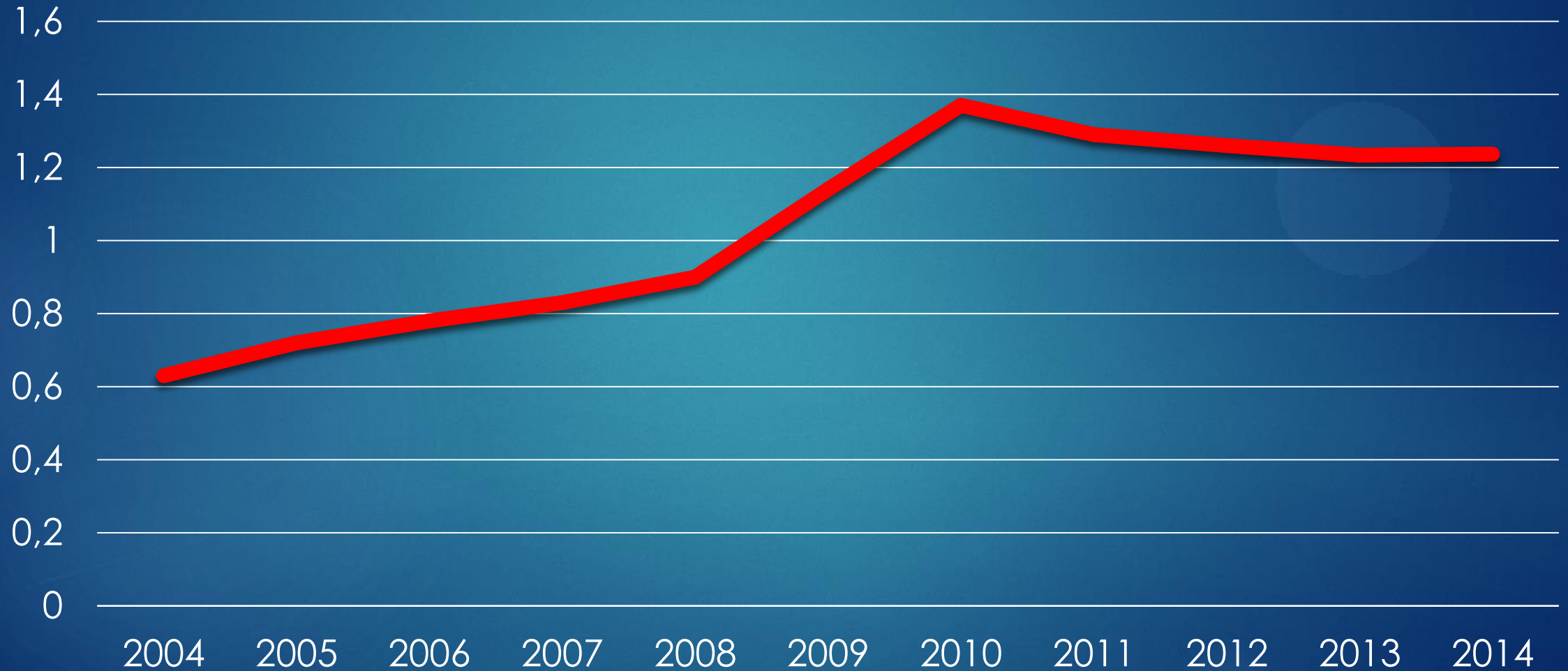

Kde sa nachádzame dnes

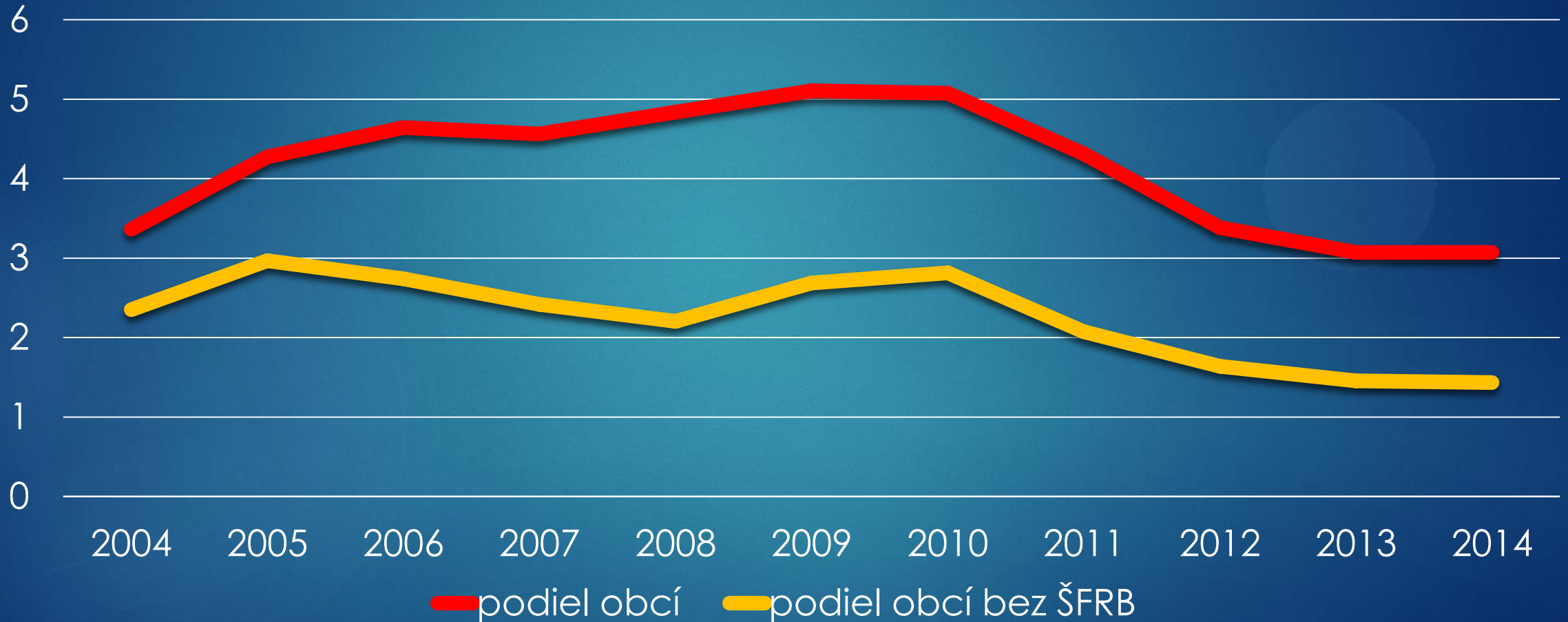
dlh obcí (v mld. €)

Kde sa nachádzame dnes

podiel obcí na celkovom verejnom maastrichtskom dlhu v %

Ako sa naplnili riziká alebo aké sú prvé skúsenosti

- ❖ verejný dlh za rok 2013 potvrdený jarnou notifikáciou Eurostatu v apríli 2014 presiahol v metodike ESA 95 hranicu 55 % HDP - čo sa dialo v podmienkach samospráv?
  - spúšťa sa ďalší stupeň „dlhovej brzdy“ – MF SR viaže v určenej lehote 3 % celkových výdavkov štátneho rozpočtu zníženého o výdavky na správu dlhu, prostriedky z EÚ a odvody do EÚ – ako sa to dotklo rozpočtov miest a obcí napr. na prenesený výkon štátnej správy?
  - zastavuje sa čerpanie prostriedkov z rezervy vlády a predsedu vlády
  - začal sa zákonný proces prípravy rozpočtu na roky 2015-2017 – vláda SR pripravila návrh konsolidovaného rozpočtu výdavkov

Ako sa naplnili riziká alebo aké sú prvé skúsenosti

- ❖ začína proces prípravy rozpočtov na roky 2015 – 2017 a vzniká špecifická situácia - v akej metodike sa budú tvoriť - ESA 95 alebo ESA 2010?
- ❖ všetky mestá a obce sú povinné schváliť rozpočet na rok 2015 s výdavkami maximálne vo výške výdavkov rozpočtu predchádzajúceho roka (2014)
- ❖ ktorý rozpočet výdavkov roku 2014 je základom pre schválenie výšky výdavkov na rok 2015?
- ❖ rozpor pretrváva dodnes, nakoľko my čítame ústavný zákon tak, že ten aktuálny alebo posledný upravený, kým ostatní hovoria o porovnávaní schválených rozpočtov bez možnosti zohľadnenia zmien v priebehu roka
- ❖ korekcie Eurostatu vo výsledkoch hospodárenia (t-2) a spätná úprava výkazov?
- ❖ sankcie pri prekročení 60 % limitu dlhu – vždy a každý rok rovnako?

Ako sa naplnili riziká alebo aké sú prvé skúsenosti

- ❖ zvýhodnili sa tie, ktoré mali vysoké rozpočty, viac rozpočtovo investovali bez ohľadu na hospodársky výsledok a tvorbu schodku v roku 2014
- ❖ naopak trestali sa tie, ktoré šetrili
- ❖ ako bude naplnená v rozpočte 2015 povinnosť realizovať nové zákonné výdavky, napr. v školstve – nová škola v sieti
- ❖ ako bude riešená realizovaná výstavba nájomných bytov, programy zamestnávania a pod., ktoré si vyžadujú zákonné spolufinancovanie
- ❖ posudzovanie výdavkov za sektor „obce“ ako celok alebo jednotlivo
- ❖ jesenná notifikácia Eurostatu v metodike ESA 2010 podľa nových podmienok upravila parametre HDP a verejný dlh klesol pod 55 %

Pomohol alebo ublížil

- ❖ zmiernilo sa tempo presunu pôsobností medzi štátom a samosprávou, ale zabezpečenie zodpovedajúcich finančných prostriedkov na nové úlohy zostáva otvorenou otázkou pri vyjednávaniach
- ❖ učí nás byť zodpovednejšími, uvažovať globálnejšie
- ❖ zaviedol sa ústavný regulátor pre hospodárenie miest a obcí
- ❖ neodstránil rozpor medzi tempom zadlžovania štátu a samospráv vo vzťahu k rozsahu ich príjmov a výdavkov na celkových príjmoch a výdavkoch verejnej správy
- ❖ zatiaľ nenaplnil ambície zosúladenia dlhu a deficitu vo verejnom sektore

Ďakujem za pozornosť!

Jozef Turčány
výkonný podpredseda ZMOS
turcany@zmos.sk